

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ
КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

на 2024–2029 рр.

кандидата на посаду завідувача кафедри

кандидата філологічних наук, доцента

Герман Вікторії Василівни

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма розвитку кафедри української мови і літератури як структурного підрозділу університету, факультету іноземної та слов'янської філології, розроблена з урахуванням Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», постанов Кабінету Міністрів України про освіту, нормативних документів Міністерства освіти і науки України, Концепції «Нова українська школа», Статуту Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (Нова редакція, 2022 р.), Стратегії розвитку Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка до 2032 року, Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка, Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка, Кодексу академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Програми розвитку кафедри української мови і літератури на 2020-2030 рр., планів роботи університету та факультету тощо.

В освітній і науковій діяльності кафедра української мови і літератури спирається на майже столітню традицію (заснована в 1930 р.), шанує пам'ять справжніх науковців, методистів, сподвижників української духовності й патріотизму, з-поміж яких – видатні й знані: Є. М. Марковський, С. І. Дорошенко, Г. І. Малишко, Л. Д. Цупрун, О. С. Скорик, Л. Г. Скрипник,

Л. П. Бова, В. Д. Горяний, В. І. Будянський, А. П. Гризун, С. М. Стаховський, Н. Б. Ганжа, М. О. Лазарко, Н. П. Каменська, Н. П. Дейниченко, А. А. Силка, В. М. Владимірова, Л. І. Дорошенко, В. В. Поставний та ін.

МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТУ: надавати якісні освітні послуги, спрямовані на підготовку високопрофесійних фахівців, що відповідають потребам міжнародного і національного ринків праці; на особистий творчий розвиток усіх учасників освітнього процесу, орієнтованих на демократичні цінності.

Стратегія розвитку Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка до 2032 року. С. 6.

МІСІЯ кафедри української мови і літератури як структурного підрозділу факультету іноземної та слов'янської філології –

- якісна підготовка кваліфікованих, конкурентноспроможних учителів-філологів, здатних логічно мислити, критично оцінювати напрацювання науковців минулого та сучасності, висловлювати власну позицію щодо проблемних питань, вільно користуватися системою теоретичних знань, набутими компетентностями та практичними навичками, а також реалізовувати себе в майбутній професійній діяльності;

- збереження й примноження наукових і навчально-методичних здобутків кафедри в галузі української філології та методики;

- активна співпраця із закладами середньої, професійної, передвищої, вищої освіти, науково-дослідними установами з питань науково-методичного забезпечення фахової підготовки майбутнього вчителя української мови і літератури, зарубіжної літератури;

- в умовах викликів воєнного часу – активізувати формування у здобувачів громадянської свідомості, виховання патріотизму, високої моральності; сприяти волонтерській діяльності.

Принципи діяльності кафедри: нормативності, системності, фундаментальності, комплексності, індивідуалізації, результативності, корпоративності, інтеграції, неперервності, динамічності, публічності, академічної доброчесності та ін.

Чесноти діяльності кафедри: людяність, доброзичливість, порядність, справедливість, неупередженість, довіра, взаємоповага, об'єктивність у ставленні до колег і здобувачів,

МЕТА діяльності кафедри – забезпечення безперервної та ефективної фахової підготовки нової генерації вчителів-філологів, які відповідають потребам міжнародного і національного ринків праці, через запровадження сучасних європейських стандартів викладання, навчання та наукових досліджень, науково-методичний пошук відповідно до новітніх вимог університетської освіти й інтеграції в європейський освітній простір.

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ

1. В умовах війни й у повоєнний час – активізація зусиль з утвердження й розвитку української мови як державної, пропагування її як сутності ідентичності, духовної спадщини української нації; дослідження мовної взаємодії в контексті євроінтеграційних процесів.

2. Позиціонування кафедри як науково-освітнього та культурно-просвітницького центру фахової підготовки бакалаврів, магістрів; науково-методичної майстерності; науково-дослідницької діяльності.

3. Збереження кадрового складу кафедри з метою забезпечення якісних наукових і освітньо-методичних показників, належного розвитку освітніх програм магістерського й бакалаврського рівнів.

4. Розвиток ефективної системи філологічної освіти, що сприяє якісній підготовці фахівців у галузі української філології та методики; підвищення рівня освітнього процесу в сучасних умовах дистанційного й змішаного навчання.

5. Розвиток фундаментальних і прикладних наукових досліджень з орієнтацією на міжнародний досвід, узгодження науково-дослідної тематики з контекстом європейських студій та водночас з урахуванням надбань наукової школи проф. О.М. Семеног і науково-педагогічного складу кафедри.

6. Зміцнення міжнародних зв'язків: продовження роботи над запровадженими міжнародними проєктами й активний пошук нових партнерів

для обміну досвідом, міжнародної мобільності, підвищення кваліфікації викладацького складу, отримання грантів, розробки проєктів тощо.

7. Зміцнення корпоративного іміджу кафедри: формування спільноти викладачів і здобувачів, які об'єднані спільною метою й завданнями; підвищення мотивації науково-педагогічних працівників і студентів до креативного фахового зростання; створення належних умов для творчої, професійної самореалізації та евристичного потенціалу всіх суб'єктів освітнього процесу.

ЗАВДАННЯ

1. Підвищення рівня освітянських послуг для підготовки висококваліфікованих філологів, здатних працювати в умовах глобалізації та конкуренції, а відтак – підвищення стандартів викладання; підготовка наукових і навчально-методичних публікацій для забезпечення якісної освітньої діяльності з урахуванням новітніх вимог університетської освіти й інтеграції в європейський освітній простір.

2. Удосконалення чинних і впровадження нових освітніх програм, зокрема 014 Українська мова і література. Зарубіжна література (бакалавр), затребуваної на сучасному ринку праці; підготовка учителів української мови, української та зарубіжної літератур.

3. Орієнтація на світові наукові здобутки й тенденції розвитку науки та їхнє впровадження у науково-методичні дослідження кафедри.

4. Активна участь у міжнародних наукових та освітніх проєктах, публікація у міжнародних виданнях, проіндексованих у наукометричних базах даних Scopus і Web of Science, і фахових виданнях;

5. Посилення науково-педагогічного потенціалу кафедри, підвищення його професійного рівня, зокрема завдяки активізації інноваційної діяльності та академічної мобільності.

6. Продуктивна співпраця зі стратегічними партнерами (стейкхолдерами), закладами освіти різного рівня, МАН тощо.

7. Активізація співпраці з випускниками освітніх програм з метою вивчення практичного досвіду й вдосконалення фахової підготовки.

8. Активізація навчально-виховної роботи з курсом на формування свідомого громадянина-патріота – представника української еліти, творчої, відповідальної та всебічно розвинутої особистості з міжкультурними та соціальними компетенціями.

9. Удосконалення студентоцентричного підходу в навчанні та індивідуальної роботи зі здобувачами для психологічно-емоційної підтримки в умовах сучасних соціогуманітарних викликів.

10. Посилення профорієнтаційної роботи з абітурієнтами, популяризація філологічної освіти та досягнень кафедри в міжнародному, науковому, освітньому вимірах.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Навчально-методична робота

- Забезпечення виконання державних стандартів вищої освіти, якісна підготовка висококваліфікованих учителів-філологів відповідно до освітнього рівня в умовах воєнного часу й дистанційного навчання.

- Органічне поєднання науки й освіти в навчальному процесі.

- Забезпечення на високому науково-методичному рівні викладання навчальних дисциплін кафедри. Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі викладання мовних, літературознавчих, методичних, професійно-орієнтованих дисциплін.

- Постійне оновлення навчально-методичного забезпечення з урахуванням особливостей дистанційного навчання: удосконалення змісту дисциплін освітніх програм кафедри з урахуванням специфіки майбутнього фаху, результатів вітчизняних і зарубіжних досліджень; адаптування програм навчальних дисциплін до європейського освітнянського простору; здійснення моніторингу і вдосконалення навчальних дисциплін; укладання електронних курсів, підготовка презентаційних матеріалів, написання навчальних посібників, підручників, методичних рекомендацій та ін.

- Розробка й удосконалення дистанційних навчальних курсів з дисциплін кафедри на основі цифрових технологій; дидактичного й методичного

забезпечення дисциплін за технологіями дистанційного навчання (тести, контрольні роботи, презентації, словники, завдання для практичних занять, інструкції тощо).

- Застосування проблемно-пошукового, дослідницького, проєктного, інтерактивного, практичного та ін. методів навчання для забезпечення загальних і фахових компетентностей, програмних результатів навчання за ОП кафедри.

- Моніторинг і періодичний перегляд ОП за сукупністю принципів: суспільними потребами, новими напрямками у філології, запитами працедавців, інтересами здобувачів тощо.

- Упровадження нової освітньої програми 014 Українська мова і література. Зарубіжна література (бакалавр); розробка нових ОК для реалізації ОП: антична література, зарубіжна література, українська література в контексті світової, світова дитяча література, методика навчання зарубіжної літератури; підготовка й упровадження нових вибіркових курсів для ОП.

- Якісна підготовка кафедральних документів до проходження акредитацій за освітніми програмами кафедри.

- Щорічне збільшення частки аудиторних годин з метою викладання навчальних дисциплін англійською мовою.

- Активна участь викладачів кафедри і здобувачів у програмах академічної мобільності (міжнародної та вітчизняної).

- Розвиток неформальної освіти студентів (ВНЗ України, літні/зимові школи, проєкти тощо).

- Активна участь викладачів кафедри у науково-практичних, науково-методичних конференціях, семінарах, вебінарах з метою вивчення й узагальнення шляхів розвитку філологічної освіти у вищих навчальних закладах.

- Розвиток науково-методичної співпраці викладачів кафедри з освітніми інституціями зарубіжжя: Польщі, Бельгії, Австрії та ін.; з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Об'єднанням Інституцій-партнерів "Педагогічна синергія", ВНЗ України, Державною службою якості освіти у Сумській області, Центром професійного розвитку педагогічних працівників Сумської міської ради, Навчально-методичним центром

професійно-технічної освіти у Сумській області, Обласним центром позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю, ЗНЗ м. Суми та Сумської області, представниками роботодавців, успішними педагогами-практиками; з кафедрами університету для проведення спільних науково-методологічних семінарів, конференцій тощо з метою обміну інноваційним освітньо-педагогічним досвідом.

- Продовження діяльності Ресурсного центру професійного розвитку вчителя, Лабораторії академічної культури; Лабораторії літературного краєзнавства, Лабораторії інфомедійної грамотності, ютуб-каналу «Медіавчительський кампус»; створення Лабораторії риторичної культури вчителя (кер. В. В. Герман), науково-методичної лабораторії «Лінгводидактичний центр» (кер. Н. В. Громова, О. М. Рудь).

- Здійснення ефективного контролю якості освіти: самоаналіз якості підготовки фахівців через систему опитувань здобувачів освіти та стейкхолдерів; регулярний аналіз анонімних опитувань здобувачів щодо якості викладання ОК; врахування цих даних у роботі.

- Забезпечення освітнього процесу в Академічному ліцеї з дисциплін українська мова, українська література, зарубіжна література.

- Забезпечення в навчальному процесі принципів академічної свободи та академічної доброчесності.

2. Науково-дослідна й міжнародна діяльність

В умовах воєнного часу першочерговим завданням є консолідації науково-дослідної і міжнародної діяльності викладацького складу кафедри, лабораторій та студентства. Для досягнення цієї мети необхідно:

- Виконання фундаментальних і прикладних досліджень у галузі філології та методики.

- Активізація міжнародного наукового співробітництва: публікації в міжнародних виданнях, участь у роботі міжнародних наукових шкіл, у редакційних колегіях зарубіжних видань, рецензування закордонних публікацій тощо.

- Розширення взаємодії з провідними науковими центрами й навчальними закладами України та інших країн: проведення спільних з українськими й закордонними науковими установами й навчальними закладами конференцій; участь у наукових конференціях наукових установ і навчальних закладів України та інших держав.

- Активізація публікаційної діяльності викладачів кафедри, збільшення кількості наукових публікацій у виданнях, проіндексованих у наукометричних базах даних Scopus і Web of Science.

- Вивчення досвіду участі викладачів кафедри в міжнародних грантах (О.М. Семенов, М.М. Ячменик, Н.І. Кириленко, Н.В. Громова).

- Активізація роботи з оформлення заявок за перспективними напрямками наукових досліджень для отримання грантів; участь у проєктній діяльності.

- Реалізація кафедральної науково-дослідної теми «Текст у сучасній освітньо-науковій парадигмі: теорія і практика» (Реєстраційний номер 0124U000571, 2024 - 2027 рр.).

- Продовження функціонування фахового збірника категорії Б «Слобожанський науковий вісник». Серія. Філологія (гол. ред. – О. М. Семенов, чл. редк. В. В. Герман, О. М. Рудь, Л. М. Горболіс), залучення інших членів кафедри до редколегії; видання закордонної монографії «Філологія і філологічна освіта в епоху цифрової трансформації: європейські виміри, національний контекст, міжкультурна комунікація» (Латвія) (гол. ред. – О. М. Семенов, чл. редк. О. М. Рудь); активізація публікаційної активності викладачів у виданнях кафедри.

- Продовження діяльності наукової школи проф. О.М. Семенов і науково-дослідної лабораторії «Академічна культура дослідника» (кер. – проф. О. М. Семенов); участь членів лабораторії в апробації програм, підручників, написанні рецензій, відгуків на підручники, посібники; рецензуванні дисертацій, авторефератів тощо);

- Продовження науково-методичної співпраці з партнерами (читання гостьових лекцій, підвищення кваліфікації, мобільність, спільні проєкти тощо):

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
Луцький педагогічний коледж,
Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені М. Грушевського,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника»;
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти;
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»;
Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»;
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II;
Мукачівський державний університет;
Донецький національний університет імені Василя Стуса;
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського;
КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради.

Сумське відділення МАН України.

- Активна робота з укладання угод про співпрацю з Інститутом української мови НАН України, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка.

- Презентація наукових здобутків кафедри університетській і регіональній спільноті, на всеукраїнських і міжнародних форумах.

- Членство у спеціалізованих вчених радах із захисту докторських та кандидатських дисертацій.

- Участь у наукових, науково-методичних, експертних, професорських, координаційних радах, комісіях.

- Постійне оновлення інформації про наукову діяльність в наукометричних базах даних.

- Постійне завантаження науково-методичних праць в е-репозитарій СумДПУ імені А. С. Макаренка.

- Упровадження результатів наукових досліджень за межами СумДПУ імені А. С. Макаренка.

- Упровадження результатів науково-дослідницької роботи в навчальний процес.

- Активізація роботи студентських проблемних груп, керівництво студентськими публікаціями, залучення здобувачів до участі в наукових заходах.

- Підготовка студентів до участі у всеукраїнських студентських олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, Міжнародних конкурсах імені П. Яцика та Т. Шевченка тощо.

- Проведення всеукраїнських конкурсів: есе «Доброчесність у навчанні: дотримуватися не можна порушувати»; креативних проєктів обдарованої учнівської молоді; започаткування нових конкурсів, зокрема «Філологічного марафону».

- Участь членів кафедри в журі наукових конкурсів різних рівнів.

3. Організаційно-виховна, профорієнтаційна робота, громадська діяльність

- Упровадження основних положень Концепції національно-патріотичного виховання, реалізація її напрямів через систему виховної роботи; підвищення ролі кафедри у виховному процесі, безперервність і наступність виховної роботи в академічних групах, на факультеті, в університеті з виховання національно-свідомих і суспільно-активних громадян України.

- Активізація волонтерської діяльності викладачів і студентів, підтримка зв'язку з філологами факультету, які перебувають в ЗСУ та інших СОУ.

- Забезпечення всебічної підтримки студентства в умовах воєнних ризиків в Україні; тісний зв'язок зі студентами, які перебувають поза межами України.

- Активізація інституту кураторства й забезпечення його ефективності. Залучення студентів до участі в конкурсах, семінарах, творчих зустрічах із відомими вченими, письменниками, публічними діячами тощо.

- Створення студентського клубу «Літературна студія» (кер. – Н.І. Кириленко).

- Сприяння розвитку студентського самоврядування, підтримка його ініціатив у всіх галузях навчального, культурного, громадського життя.

- Підготовка та проведення університетських, факультетських, кафедральних виховних заходів, конкурсів, зустрічей з активним використанням мовно-методичної підготовки студентів.

- Активна підготовка до відзначення 100-річчя університету; виконання плану заходів університету, факультету, кафедри.

- Участь у регіональних науково-просвітницьких, культурологічних семінарах і круглих столах, виступи у медіа з актуальних проблем філологічної підготовки фахівців, з питань функціонування і розвитку української мови тощо.

- Продовження й активізація роботи профілів кафедри в соціальних мережах. Якісне ведення сайту кафедри.

- Підтримка високого рейтингу кафедри серед інших кафедр університету.

- Налагодження ефективного зв'язку з випускниками кафедри з метою активізації співпраці зі стейкхолдерами та профорієнтаційної роботи.

- Систематичне здійснення маркетингових досліджень ринку освітніх послуг.

- Посилення профорієнтаційної роботи під час проведення педагогічних практик, підготовчих курсів, Дня відкритих дверей в університеті, Дня факультету тощо.

- Організація профорієнтаційних заходів до Дня української писемності і мови, Міжнародного дня рідної мови, під час проведення сесій і захистів робіт в МАН; організація творчих конкурсів для учнів: Мистецький калейдоскоп Сумщини, Школа молодого науковця-філолога (МАН Сумської області), Кар'єрний марафон для учнів 10-11 класів, Весняна школа профорієнтаційного консультування, «Академія цифрового словникаря: від слова – до словника», Українська суботня школа у м. Генті (Бельгія), Літня школа кар'єрного консультування «Маю, мрію, буду» тощо.

- Проведення відкритих онлайн лекцій і практичних занять у форматі студенти-абітурієнти.

- Підготовка й оприлюднення в різних інформджерелах роликів і відеоекскурсій про кафедру, факультет, університет.

- Забезпечення навчально-методичного супроводу абітурієнтів з метою надання допомоги. Кожному члену кафедри залучати до навчання за ОП кафедри не менше 3 здобувачів світи.

- Запровадження філологічної олімпіади.

- Створення в кабінеті української мови і літератури (258) світлиці й підготовка студентів-екскурсоводів.

Програму підготувала
кандидат філологічних наук, доцент

В.В. Герман